СЕЛСКОСТОПАНСКА АКАДЕМИЯ
СОФИЯ
Вх. № НЗ1-166
7.11. 2023 г.

СТАНОВИЩЕ

Относно дисертационен труд на тема: „Генотипни и фенотипни параметри на овце от Котленската и Тетевенската породи и възможности за ефективна поддържаща селекция" разработен от Цветелина Емилова Николова , докторант задочна форма на обучение към ИПЖЗ Троян, по докторска програма „ Овцевъдство и козевъдство", професионално направление 6.3 „Животновъдство".

От доц. д-р Тодор Желязков Славов, катедра „Фундаментални науки в животновъдството", Аграрен факултет, Тракийски университет, Стара Загора с научна специалност „Физиология на животните и човека" назначен за член на научното жури с Заповед №РД 05-147/05.09.2023 год. на Председателя на Селскостопанска академия – София.

I. Актуалност на изследвания проблем

Отглеждането на овце по нашите земи датира още от времето на траките, като предпоставка за това са били благоприятните почвено- климатични условия и богатите предпланински и планински пасища. Благодарение на многостранната си продуктивност овцевъдството заема висока позиция за развитието на икономиката в страната. Тетевенската и Котленската породи са типични представители на автохтонните породи овце, приспособени и отглеждани в планинските и предпланински условията на Средна Стара планина - Тетевенските от северната, а Котленските от южната. Със запазването на автохтонните породи овце се запазва не само ценния генофонд на породите, но и традициите и културното наследство на обитаваните региони.

С оглед автентичността, генетичното разнообразие и генофонд от местни породи се заражда необходимост от проучване, анализ, оценка на продуктивност, икономическа ефективност, както и на прилаганите селекционни подходи при съхраняването и бъдещото развъждане на тези ценни за нашата страна местни породи овце. В тази връзка считам, че настоящия дисертационен труд дава някои отговори, свързани с отглеждането, получаваната продукция, икономическата ефективност и насоки на селекционната дейност с породите овце - Тетевенска и Котленска.

II. Цел, задачи и методи на изследване (хипотези на дисертационния труд)

Целта на настоящето проучване е установяване параметрите на продуктивните признаци и възможности за ефективна поддържаща селекция на овцете от Тетевенската

и Котленската порода. За изпълнение целите на изследването докторанта си е поставил девет задачи.

Изследването е проведено през периода 2018-2021 година. В него са включени 395бр. овце и 18бр. кочове от чистопородни Тетевенски стада, отглеждани в районите на община Тетевен и 384бр. овце и 13бр. кочове от Котленската порода, отглеждани в района на Котел и Сливен, както и 96бр. агнета, получени в наблюдаваните ферми от регионите на Тетевен и Котел.

Получената информация дава възможност за по-коректно формулиране на развъдните програми и критериите за селекция на развъдните организации за съответните породи. Ще помогне при избора на ефективни схеми за поддържаща селекция, за да се съхрани генофонда и да бъде предотвратено изчезването на тези две автохтонни породи овце.

III. Визуализация и интерпретация на получените резултати. Използвана литература

Докторант Цветелина Емилова Николова е визуализирала своя дисертационен труд с 23 фигури и 43 таблици. Интерпретациите са направени професионално съобразени с получените резултати, поставените задачи и цел. Използвани са 136 автора, които напълно отговарят на темата на дисертацията.

IV. Приноси на дисертационния труд :

1. Установено е нивото на основните продуктивни признаци при овцете от Тетевенската и Котленската породи. Получените резултати ще се използват за осъвременяване на развъдните програми, като ще послужат при избора на правилните подходи в насока поддържане и усъвършенстване на двете породи овце, застрашени от изчезване - **Оригинален принос с научно и практическо значение.**

2.Установени са растежните, угоителните и кланичните качества на агнета от породите Тетевенска и Котленска. **Принос с научно и практическо значение**

3. Проучен е химическия състав, макро- и микроелементи, както и съдържанието на наситени и ненаситени мастни киселини в месото на агнетата от породите Тетевенска и Котленска. **Оригинален принос с научно и практическо значение.**

4. Установени са породни и морфо-метрични различия в разпределението на дерматотиповете и стойностните на площта на носното огледало. **Оригинален принос с научно-приложно значение.**

V. Оценка на качеството на научните публикации, отразяващи резултатите в дисертацията

Представени са две публикации свързани с дисертационния труд, които отразяват част от получените резултати.

VI. Критични бележки, въпроси и препоръки към кандидата

Бих препоръчал на докторанта активно да се включва в авторски колективи за написване на научни статии, учебни помагала и пособия, както и участия в национални проекти.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Въз основа на приложените от докторанта различни методи на изследване, правилно изведените експерименти, направените обобщения и изводи считам, че представеният дисертационен труд отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в ССА.

Това ми дава основание да оценя **положително** дисертационния труд и да предложа да се присъди на Цветелина Емилова Николова образователната и научна степен „Доктор" в област на висше образование 6."Аграрни науки и ветеринарна медицина", професионално направление 6.3 „Животновъдство", научна специалност „Овцевъдство и козевъдство".

Дата: 23.10.23 год.

ИЗГОТВИЛ СТАНОВИЩЕТО:

/доц. д-р Тодор Славов/

STANDPOINT

For PhD thesis on the topic: "Genotypic and phenotypic parameters of sheep from the Kotlenska and Tetevenska breeds and possibilities for effective supporting selection" developed by Tsvetelina Emilova Nikolova, doctoral student part-time form of education at the Troyan University of Applied Sciences, on the doctoral program "Sheep Breeding and Goat Breeding", professional direction 6.3 " Livestock breeding ".

By Prof. Dr. Todor Zhelyazkov Slavov, Department of "Fundamental Sciences in Animal Husbandry", Faculty of Agriculture, Thrace University, Stara Zagora with a scientific specialty "Animal and Human Physiology" appointed as a member of the scientific jury by Order No.RD 05-147/ 09/05/2023 of the Chairman of the Agricultural Academy - Sofia.

I. Relevance of the studied problem

The breeding of sheep on our lands dates back to the time of the Thracians, as a prerequisite for this were the favorable soil and climatic conditions and the rich foothill and mountain pastures. Thanks to its versatile productivity, sheep farming occupies a high position in the development of the country's economy. The Tetevenska and Kotlenska breeds are typical representatives of the autochthonous breeds of sheep, adapted and bred in the mountain and foothill conditions of the Middle Stara Planina - the Tetevenska from the north, and the Kotlenska from the south. By preserving the autochthonous breeds of sheep, not only the valuable gene pool of the breeds is preserved, but also the traditions and cultural heritage of the inhabited regions.

In view of the authenticity, genetic diversity and gene pool of local breeds, there is a need for research, analysis, evaluation of productivity, economic efficiency, as well as applied selection approaches in the preservation and future breeding of these valuable local breeds of sheep for our country. In this regard, I believe that the present dissertation gives some answers related to the breeding, the obtained production, the economic efficiency and guidelines of the breeding activity with the Tetevenska and Kotlenska sheep breeds.

II. Purpose, tasks and research methods (hypotheses of the dissertation)

The aim of the present study is to establish the parameters of the productive signs and possibilities for effective maintenance selection of sheep from the Tetevenska and Kotlenska breeds. To fulfill the objectives of the research, the doctoral student set himself nine tasks.

The research was conducted during the period 2018-2021. It includes 395 pcs. sheep and 18 pcs. rams from purebred Teteven herds, raised in the regions of Teteven municipality and 384

pcs. sheep and 13 pcs. rams of the Kotel breed, bred in the area of Kotel and Sliven, as well as 96 pcs. lambs received in the observed farms from the regions of Teteven and Kotel. The information received enables a more correct formulation of the breeding programs and selection criteria of the breeding organizations for the respective breeds. It will help in the selection of effective maintenance breeding schemes to conserve the gene pool and prevent the extinction of these two indigenous sheep breeds.

III. Visualization and interpretation of the results obtained. Literature used

Doctoral student Tsvetelina Emilova Nikolova has visualized her dissertation work with 23 figures and 43 tables. The interpretations are made professionally according to the obtained results, the set tasks and goal. 136 authors were used, which fully correspond to the topic of the dissertation.

IV. Contributions of the dissertation (scientific-fundamental and scientific-applied contributions are evaluated separately)

1. The level of the main productive signs in sheep from the Tetevenska and Kotlenska breeds has been established. The obtained results will be used to update the breeding programs, and will serve in the selection of the right approaches in the direction of maintaining and improving the two breeds of sheep threatened with extinction - **An original contribution of scientific and practical importance.**

2. The growth, fattening and slaughtering qualities of lambs from the Tetevenska and Kotlenska breeds have been determined. **A contribution of scientific and practical importance**

3. The chemical composition, macro- and microelements, as well as the content of saturated and unsaturated fatty acids in the meat of lambs from the Tetevenska and Kotlenska breeds were studied. **An original contribution of scientific and practical importance.**

4. Breed and morphometric differences in the distribution of dermatotypes and values of the area of the nasal mirror were found. **An original contribution of scientific and applied importance.**

V. Quality evaluation of scientific publications, presenting the dissertation results

Two publications related to the dissertation are presented, which reflect part of the obtained results.

VI. Critical remarks, questions and recommendations to the candidate

I would recommend the PhD student to actively participate in author collectives for writing scientific articles, teaching aids and tools, as well as participation in national projects.

CONCLUSION

Based on the applied by the candidate different research methods, correctly performed experiments, precise summaries and conclusions, I accept that the presented dissertation meets the requirements of the Law for development of academic staff in Republic of Bulgaria and the Regulations on terms and conditions for obtaining scientific degrees and taking academic positions in Agricultural academy.

Therefore, I positively assess the presented thesis and propose to award Tsvetelina Emilova Nikolova the educational and scientific degree "Doctor" in the higher education field 6. "Agrarian sciences and veterinary medicine", professional direction 6.3 " Livestock breeding "scientific speciality „ Sheep breeding and goat breeding"

Date: **23.10. 23 year.** **Member of the scientific jury:**

/Prof. Dr. Todor Slavov/